

**Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden**

## 196

Vragen van het lid **Omtzigt** (Omtzigt) aan de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen over *huidige verlagingen van variabele pensioenuitkeringen met wel 10%, de brief van de Commissie Parameters en de tussenliggende periode tot mogelijke ingangsdatum van de Wet toekomst pensioenen* (ingezonden 26 september 2022).

Antwoord van Minister **Schouten** (Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen) (ontvangen 6 oktober 2022).

### Vraag 1

Bent u bekend met het artikel uit Pensioenpro «Variabele pensioenuitkering volgend jaar tot 10% omlaag»?<sup>1</sup>

### Antwoord 1

Ja.

### Vraag 2 en 3

Klopt dat in het nieuwe stelsel alle gepensioneerden in het solidaire contract een variabele uitkering krijgen?

Deelt u de mening dat die variabele uitkering in principe op een vergelijkbare manier werkt als de variabele uitkeringen die nu op de markt worden aangeboden in het kader van de Wet verbeterde premieregeling? Waarbij de variabele uitkeringen meebewegen met onder meer aandelenkoersen en veranderingen in de risicovrije rente.

### Antwoord 2 en 3

Ja, waarbij ik direct de kanttkening wil maken dat via de vormgeving van het beleggingsbeleid in de uitkeringsfase van het nieuwe pensioenstelsel materieel een vaste uitkering geboden zou kunnen worden door het rente- en aandelenrisico volledig dicht te zetten. Dat is alleen mogelijk als dit zou passen bij de risicohouding van de betreffende pensioengerechtigden. Deze vormgeving betekent wel dat het perspectief op pensioenverhogingen op basis van overrendementen niet aanwezig zal zijn. De economische wetmatigheid dat bij het dichtzetten van alle risico's ook geen overrendement kan

<sup>1</sup> PensioenPro, 21 september 2022, «Variabele pensioenuitkering volgend jaar tot 10% omlaag», (<https://pensioenpro.nl/pensioenpro/30053226/variabele-pensioenuitkering-volgend-jaar-tot-10-omlaag>).

worden behaald, geldt uiteraard in ieder kapitaalgedekt pensioenstelsel en in ieder pensioencontract.

Wat betreft de vraag of ik de mening van het lid Omtzigt deel dat variabele pensioenuitkeringen in de solidaire premiereregeling op een vergelijkbare manier werken als variabele pensioenuitkeringen die nu op de markt worden aangeboden in het kader van de Wet verbeterde premiereregeling het volgende. Ik deel deze mening deels. Ook de variabele pensioenuitkeringen op basis van de solidaire premiereregeling bewegen mee met aandelen- en renteontwikkelingen, maar hierbij passen een aantal belangrijke nuances. De solidaire premiereregeling kent bijvoorbeeld de mogelijkheid om vanuit de solidariteitsreserve variabele pensioenuitkeringen te stabiliseren. Zo heeft Ortec Finance met berekeningen laten zien dat een solidariteitsreserve met gerichte vul- en verdeelregels effectief ingezet kan worden om dalingen van pensioenuitkeringen te voorkomen.<sup>2</sup> Met een relatief kleine solidariteitsreserve kunnen huidige en toekomstige gepensioneerden meer nominale zekerheid krijgen dan bij een beleid zonder solidariteitsreserve en onder bepaalde condities ook meer zekerheid krijgen dan het huidige stelsel kan bieden. Dit geeft dan weer ruimte om tijdens de uitkeringsperiode risicovoller te beleggen, waardoor er naar verwachting een substantieel hoger pensioen bereikt kan worden, terwijl de risico's beperkt blijven.

Daarnaast kunnen financiële schokken over maximaal 10 jaar worden gespreid. Het rapport van Netspar «Inkomenseffecten bij en na invaren in het nieuwe pensioencontract» laat in appendix 1 (vanaf pag. 39) zien dat de volatiliteit van uitkeringen met spreiding sterk kan worden teruggedrongen.<sup>3</sup> Daarnaast zal uiteraard een passend risicoprofiel voor de uitkeringsfase moeten worden gehanteerd. Overigens is de huidige uitkeringsovereenkomst ook gevoelig voor aandelenkoersen en veranderingen in de risicovrije rente. Zo hebben veel pensioenfondsen de afgelopen jaren niet kunnen indexeren, omdat rentes tot voor kort bijna continu zijn gedaald, leidend tot dalende dekkingsgraden. In die zin is ieder kapitaalgedekt contract gevoelig voor aandelenkoersen en renteontwikkelingen. Dat geldt voor het huidige en voor het nieuwe stelsel. In het nieuwe stelsel kan echter beter met deze ontwikkelingen worden omgegaan.

#### Vraag 4

Klopt het dat uit de berekeningen van u zelf blijkt dat gepensioneerden een beleggingsmix moeten aanhouden die ten minste voor 50% uit zakelijke waarden bestaat om in theorie de conservatieve inflatie van 2% op lange termijn bij te houden?

#### Antwoord 4

Ik heb uw Kamer eerder aangegeven dat deze berekeningen een sterk versimpeld beeld geven van de werkelijkheid. Hierdoor blijven in deze berekeningen een aantal factoren buiten beeld die ook van invloed zijn op de mate waarin pensioenen kunnen worden verhoogd. Deels zijn dat economische factoren die van invloed zijn op de hoogte van pensioenen in het oude en in het nieuwe stelsel – zoals rentestanden –, deels instrumenten die specifiek in het nieuwe stelsel toepasbaar zijn, zoals de inzet van een solidariteitsreserve voor gerichte inflatiebescherming. Het is aannemelijk dat bij een stijgende inflatie ook nominale rentes zullen stijgen. Die ontwikkeling is op dit moment ook daadwerkelijk gaande, waardoor de dekkingsgraden van veel pensioenfondsen de afgelopen tijd zijn gestegen. Ook in het nieuwe pensioenstelsel zijn stijgende rentes gunstig voor de hoogte van verwachte en ingegane pensioenuitkeringen, omdat de kostprijs van kapitaalgedekt pensioen dan daalt. Het gunstige effect van stijgende rentestanden op de hoogte van verwachte en ingegane pensioenen blijft in de door het lid Omtzigt genoemde berekeningen buiten beeld. In deze omstandigheden en uitgaande van de gehanteerde aannames in deze berekeningen, zullen ook bij een lagere aandelenexposure dan 50%, pensioenuitkeringen in het nieuwe stelsel stijgen. Deze stijging zal mede afhankelijk zijn van de mate van

<sup>2</sup> Ortec Finance, Chantal de Groot en Martin Bakker, Hogere en stabielere pensioenen dankzij solidariteitsreserve, maart 2022.

<sup>3</sup> Muns, Nijman en Werker, Inkomenseffecten bij en na invaren in het nieuwe pensioencontract, Design paper 203, januari 2022.

renteafdekking die door een pensioenuitvoerder wordt toegepast. Dat geldt ook voor het huidige en voor het nieuwe stelsel.

De verwachte pensioenuitkeringen in de solidaire premieregeling zijn bij hetzelfde collectieve beleggingsbeleid voor huidige deelnemers en gepensioneerden met grote kans hoger dan de verwachte pensioenuitkeringen in de huidige uitkeringsovereenkomst. Dit komt doordat in de solidaire premieovereenkomst eerder toeslagen kunnen worden gegeven.

#### Vraag 5

Kunt u bevestigen dat een dergelijke beleggingsmix een erg volatiele uitkering veroorzaakt bij de huidige fluctuaties in de aandelenmarkt?

#### Antwoord 5

Het bovengenoemde Netspar-rapport laat in appendix 1 zien dat uitkeringen volatiel kunnen zijn. In dat rapport is uitgegaan van een aandelenexposure van 35% in de uitkeringsfase. Dit rapport laat echter ook zien dat door toepassing van een spreidingsmechanisme in de uitkeringsfase volatiliteit fors kan worden beperkt. Daarnaast wijs ik nogmaals op de solidariteits- of risicodelingsreserve, waarmee dalingen van uitkeringen kunnen worden beperkt of voorkomen.

#### Vraag 6

Klopt het dus dat als het stelsel nu reeds was ingegaan, waarbij we aannemen dat de solidariteitsreserve leeg is, dat voor komend jaar een verlaging van de uitkeringen van 5% tot 10% zou resulteren zoals ook aangegeven in het artikel?

#### Antwoord 6

Nee, dat kan niet zo in zijn algemeenheid worden gesteld. De vraag of pensioenuitkeringen komend jaar zullen stijgen of dalen, zal bijvoorbeeld ook afhangen van de mate waarin die pensioenuitkeringen reageren op renteveranderingen. De rente is het afgelopen jaar juist fors opgelopen, dus als geen sprake zou zijn van (volledige) renteafdekking, zouden ook pensioenuitkeringen in het nieuwe pensioenstelsel daar juist van profiteren. Zoals reeds aangegeven, kunnen in het nieuwe stelsel bovendien verschillende mechanismes, zoals collectieve reserves en spreiding van financiële schokken, ingezet worden om pensioenuitkeringen te stabiliseren. Overigens laat het rapport van Bell<sup>4</sup>, waarop het door u aangehaalde artikel in PensioenPro is gebaseerd, ook zien dat variabele pensioenuitkeringen in de afgelopen 5 jaar juist tot wel 45% zijn gestegen. Het rapport laat tevens zien dat resultaten sterk afhankelijk zijn van de specifieke inrichting van een pensioenregeling. Die conclusie gaat ook op voor pensioenregelingen die straks onder het nieuwe pensioenstelsel worden vormgegeven.

#### Vraag 7

Deelt u de observatie dat een daling van de uitkering met 10% zoals nu ook in het artikel is aangegeven, terwijl de inflatie meer dan 10% is, een achteruitgang in koopkracht van meer dan 20% in één enkel jaar betekent?

#### Antwoord 7

Zoals hierboven aangegeven, is de conclusie dat alle pensioenuitkeringen in het nieuwe stelsel dit jaar met dergelijke percentages zouden dalen een te sterke versimpeling van de werkelijkheid. De nieuwe pensioencontracten kennen een aantal stabilisatiemechanismen voor de uitkeringsfase, waardoor dalingen met percentages rond de 10% in één jaar niet erg waarschijnlijk lijken. Bovendien bestaat pensioen in Nederland ook altijd voor een belangrijk deel uit een AOW-uitkering. De AOW is altijd geïndexeerd en zal in 2023 extra stijgen door de koppeling aan het verhoogde wettelijk minimumloon.

---

<sup>4</sup> Bell pension consultants & actuaries, LIFECYCLES 2022, Onderzoek naar kosten, rendement en risico in collectieve DC producten, 21 september 2022.

#### Vraag 8

Kunt u de hoogste daling van de koopkracht geven die in de modellen die gebruikt zijn om het nieuwe stelsel door te rekenen, is opgetreden? In welke berekening kwam die daling voor en hoe verhoudt die zich de daling van 20% in de koopkracht die een aantal deelnemers bij PPI's zullen ervaren?

#### Antwoord 8

Het is mij niet duidelijk waar de stelling van het lid Omtzigt op gebaseerd is dat een aantal deelnemers, specifiek bij PPI's, een daling van de koopkracht met 20% zal ervaren. PPI's voeren in beginsel alleen de opbouwfase van pensioenen uit, omdat zij geen verzekeringstechnische risico's mogen dragen, dus ook in die zin is een daling van koopkracht, specifiek voor deelnemers bij PPI's, niet goed te plaatsen. Die daling zou hoogstens tot uitdrukking kunnen komen in termen van een daling van toekomstige verwachte pensioenuitkeringen, maar dit betekent geen actuele daling van de koopkracht. In het hierboven al aangehaalde Netspar-rapport zijn scenario-analyses gemaakt, waaruit naar voren komt dat in een langdurig aanhoudend pessimistisch economisch scenario pensioenuitkeringen over een horizon van 20 jaar kunnen dalen met percentages die het lid Omtzigt in deze vraag noemt (tabel 3, pagina 21). Overigens geldt ook hier weer dat het huidige stelsel in dat geval ook in de problemen zal komen. De financieel-economische omstandigheden zitten in een dergelijk ongunstig scenario dermate tegen dat in ieder kapitaalgedekt pensioenstelsel problemen zullen ontstaan, mede afhankelijk van de specifieke inrichting van met name het beleggingsbeleid binnen een bepaalde pensioenregeling.

#### Vraag 9

Kunt u bevestigen dat in het huidige stelsel bij sommige pensioenfondsen er dit jaar juist ruimte is ontstaan om de vaste uitkeringen te indexeren en er bij vrijwel geen enkel fonds op dit moment meer een noodzaak lijkt om die vaste uitkeringen te korten, laat staan om te korten met 10%?

#### Antwoord 9

Er zijn op dit moment nog een beperkt aantal pensioenfondsen met een beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen. Zonder verder herstel van hun beleidsdekkingsgraad en zonder aanvullende maatregelen, zullen deze pensioenfondsen op basis van de stand 31 december 2022 eventueel een (beperkte) korting moeten doorvoeren. Door gestegen dekkingsgraden, vooral als gevolg van gestegen nominale rentes, hebben pensioenfondsen dit jaar inderdaad vaak ruimte gekregen om te indexeren, mede vanwege de extra ruimte die met de tijdelijke indexatie-AMvB is gegeven<sup>5</sup>, vooruitlopend op het nieuwe stelsel. De afgelopen jaren was dit beeld overigens meestal juist omgekeerd. Door dalende rentes waren dekkingsgraden bij veel pensioenfondsen onvoldoende hoog om te kunnen indexeren en dreigden soms zelfs kortingen. Ik vind het dan ook niet verstandig om een stelselherziening te beoordelen op de effecten die in één jaar, het huidige jaar, optreden. Zoals in de eerdergenoemde analyse van Netspar en eerdere analyses van CPB en DNB naar voren komt, kan het nieuwe stelsel beter met de verschillende economische omstandigheden over een langere periode omgaan dan het huidige stelsel. Voor de beoordeling van de toekomstbestendigheid van het pensioenstelsel moet een veel langere horizon worden gehanteerd. Aanvullende pensioenen worden immers ook over een termijn van decennia opgebouwd.

#### Vraag 10

Kunt u aangeven welke uitkering, mede gezien de inflatie van ruim 10%, dit jaar eerder uitzicht gaf op een koopkrachtig pensioen – een belofte die vaak gemaakt wordt over het nieuwe stelsel – de variabele uitkeringen of de bestaande vaste uitkeringen die veel pensioenfondsen nu aanbieden?

---

<sup>5</sup> Besluit van 7 juni 2022 tot wijziging van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met toeslag vanwege voorgenomen transitie, Staatsblad 2022, 211.

#### Antwoord 10

Ook in dit geval hangt het antwoord mede af van de specifieke inrichting van het beleggingsbeleid, inclusief het renteafdekkingsbeleid, in het oude en het nieuwe pensioenstelsel en de financieel-economische ontwikkelingen. Bij dezelfde veronderstellingen hieromtrent laat het eerdergenoemde Netspar-rapport zien dat de pensioenuitkeringen in de solidaire premieregeling voor huidige deelnemers met grote kans hoger zijn dan die in de huidige uitkeringsovereenkomst, doordat in de solidaire premieovereenkomst eerder toeslagen kunnen worden gegeven. Bovendien ben ik van mening dat eerder perspectief op een koopkrachtiger pensioen niet zozeer op jaarbasis beoordeeld moet worden, maar dat het juist van belang is om koopkrachtfactoren op de langere termijn te beoordelen. In een stelsel waar de uitkeringen eerder meebewegen met de financiële markten en minder hoge buffers aangehouden hoeven te worden, is er potentieel een grotere kans op een hoger en daarmee koopkrachtiger pensioen.

#### Vraag 11 en 12

Klopt het dat gepensioneerden die nu een variabele uitkering hebben ook hadden kunnen kiezen voor een vaste uitkering? En dat zij daarbij keuzebegeleiding krijgen om te kijken of ze het risico van een variabele uitkering wel willen en/of kunnen dragen?

Klopt het dat gepensioneerden die keuze en bijbehorende begeleiding in het solidaire contract niet krijgen en dus gedwongen meedoen met de variabele uitkering, zoals ingericht bij het pensioenfonds?

#### Antwoord 11 en 12

Op grond van de Wet verbeterde premieregeling kunnen deelnemers in een beschikbare premieregeling sinds 2016 een keuze maken tussen een vaste en variabele pensioenuitkering. In de huidige uitkeringsovereenkomst, waarin momenteel veruit de meeste werknemers een aanvullend pensioen opbouwen, bestaat deze keuzemogelijkheid niet. In dat geval is altijd sprake van pensioenuitkeringen waarop de regels van het huidige financieel toetsingskader pensioenen van toepassing zijn en waarbij ook in de uitkeringsfase beleggingsrisico wordt genomen, omdat een collectief, uniform beleggingsbeleid moet worden gehanteerd.

In het nieuwe pensioenstelsel blijft de huidige keuzemogelijkheid tussen een vaste en een variabele pensioenuitkering aanwezig in de flexibele premieovereenkomst, waarbij ook nog steeds keuzebegeleiding aan deelnemers moet worden gegeven. In de solidaire premieovereenkomst wordt deze keuze niet geboden en is alleen sprake van variabele uitkeringen. Mede om die reden wordt in het nieuwe pensioenstelsel de rol van de risicohouding versterkt. Het beleggingsbeleid moet passen bij het risico dat deelnemers en gepensioneerden willen en kunnen lopen. Dat geldt zowel voor de solidaire als de flexibele premieovereenkomst.

#### Vraag 13

Denkt u niet dat een mogelijke daling van een pensioenuitkering met wel 10% bij een inflatie van ook ruim 10% tot veel onrust zal leiden bij gepensioneerden? Wat zou dat volgens u doen met het vertrouwen in het pensioenstelsel?

#### Antwoord 13

Hierboven heb ik al aangegeven dat ik de kans op een dergelijke daling, in het nieuwe stelsel, niet erg hoog acht. De pensioencontracten in het nieuwe stelsel kennen diverse mechanismen, waarmee verlagingen van pensioenen kunnen worden beperkt, zelfs in slechte economische jaren. Hiervoor verwijst ik ook naar het antwoord op vraag 3.

Verder moet het beleggingsbeleid passen bij de risicohouding, dus bij het risico dat deelnemers en pensioengerechtigden, kunnen en willen lopen. Alleen bij pensioengerechtigden met een zeer geringe risico-aversie is het denkbaar dat zij beleggingsrisico's willen lopen die in extreme economische scenario's zouden kunnen leiden tot een verlaging van pensioenen op jaarbasis van rond de 10%. Er moet bij de vaststelling van de risicohouding immers ook gekeken worden naar de risico's die pensioengerechtigden kunnen lopen en die zijn per definitie lager dan de risico's die jongere deelnemers kunnen dragen. Bovendien kan door toepassing van spreiding een dergelijke grote financiële schok over meerdere jaren worden uitge-

smeerd, waardoor de kans op een verlaging van pensioenen met 10% in één jaar nog veel verder wordt beperkt.

#### Vraag 14

Klopt het ook dat bestaande vaste pensioenuitkeringen binnen pensioenfondsen omgezet kunnen worden in dit soort variabele pensioenuitkeringen zonder individueel bezwaarrecht of collectief instemmingsrecht voor deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden?

#### Antwoord 14

In de huidige uitkeringsovereenkomsten is sprake van vastgestelde uitkeringen. Pensioenfondsen voeren vrijwel altijd uitkeringsovereenkomsten uit als collectieve basisregeling. Hoewel sprake is van vastgestelde uitkeringen, wordt, indirect, in de uitkeringsfase vrijwel altijd beleggingsrisico genomen. In deze contracten is sprake van één uniform beleggingsbeleid, waardoor van jong tot oud sprake is van hetzelfde beleggingsrisico. Het financieel toetsingskader zorgt er vervolgens via spreidingsregels voor dat een deel van dit beleggingsrisico wordt doorgeschoven van oud naar jong. In de solidaire premieovereenkomst is op grond van het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen inderdaad sprake van variabele uitkeringen, waarbij de mate van variabiliteit wordt bepaald door de mate waarin beleggingsrisico's worden gelopen.

Zowel in geval van vastgestelde uitkeringen in de huidige uitkeringsovereenkomsten als in geval van variabele uitkeringen in de solidaire premieregelingen, zullen dus vrijwel altijd, direct of indirect, beleggingsrisico's door pensioengerechtigden worden gelopen. In de huidige uitkeringsovereenkomst zorgen de regels van het financieel toetsingskader ervoor dat die risico's zich minder snel vertalen in verhogingen of verlagingen van pensioenen, maar uiteindelijk kunnen ook dan pensioenuitkeringen worden gekort... In die zin is de tegenstelling tussen vastgestelde en variabele uitkeringen minder groot dan het lijkt. De huidige pensioenuitkeringen zullen nu mogelijk zelfs risicovoller zijn dan in het nieuwe pensioenstelsel, omdat beleggingsrisico's in het nieuwe pensioenstelsel veel gericht naar leeftijden, op basis van de vastgestelde risicohouding, toebedeeld kunnen worden.

Het is juist dat bestaande pensioenaanspraken en -uitkeringen naar het nieuwe stelsel omgezet kunnen worden zonder individueel bezwaarrecht of collectief instemmingsrecht voor deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Zoals hierboven uitgelegd, zullen de materiële verschillen tussen uitkeringen onder het huidige en het nieuwe stelsel daarbij minder groot zijn dan de begrippen «vastgesteld» en «variabel» op het eerste gezicht doen vermoeden.

#### Vraag 15

Constaterende dat in het artikel van PensioenPro staat dat aanbieders steeds risicovoller zijn gaan beleggen voor jongere deelnemers: het meest defensieve beleid was bijvoorbeeld eerst 70% zakelijke waarden en nu 80% en constaterende dat het solidaire contract nog een stap verder gaat, hierin kan je voor meer dan 100% zakelijke waardenblootstelling voor jongeren genereren, daarbij is het bekend dat zeer veel zakelijke waarden goed uit doorrekeningen komt met bijvoorbeeld de economische scenarioset zoals die van de huidige commissie parameters, zowel het verwachte pensioen als het pensioen in slecht weer komen beter uit dit soort sommen; hoe gaat u voorkomen dat er een race naar meer risico plaats gaat vinden onder het solidaire contract?

#### Antwoord 15

Zoals ik hierboven heb aangegeven, wordt de rol van de risicohouding in het nieuwe pensioenstelsel versterkt. Het beleggingsrisico dat aan deelnemers wordt toebedeeld, zal moeten aansluiten bij het risico dat zij willen en kunnen lopen. Redenerend vanuit het toekomstige pensioen dat op basis van de door sociale partners afgesproken premie in het nieuwe pensioenstelsel verwacht mag worden, kan het binnen de kaders van de vastgestelde risicohouding soms optimaal zijn dat de jongste deelnemersgroepen binnen een pensioenregeling meer dan 100% beleggingsrisico lopen. Zij hebben nog relatief weinig persoonlijk pensioenvermogen opgebouwd en nog een zeer lange beleggingshorizon en veel verdien capaciteit in de toekomst.

Overigens lopen jongere deelnemers in de huidige uitkeringsovereenkomsten impliciet ook meer dan 100% beleggingsrisico als gevolg van de spreidingsregels in het huidige financieel toetsingskader, zo heeft onder meer het CPB laten zien.<sup>6</sup> Verder wil ik er nog op wijzen dat in lagere regelgeving geborgd zal worden dat deelnemers aan het einde van een kalenderjaar geen negatief persoonlijk pensioenvermogen mogen hebben. In de onverhoopte situatie dat beleggingstegenvallers bij een hogere aandelenexposure dan 100% op enig moment tot een negatief persoonlijk pensioenvermogen zouden leiden, moeten deze persoonlijke pensioenvermogens dus vanuit een reserve aangevuld worden tot minstens nul op 31 december van het betreffende jaar.

Vraag 16 en 17

Bent u bekend met de inhoud van de brief over het gesprek tussen de voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de voorzitter van de Commissie Parameters van 21 september 2022? Bent u bekend met de passage: «Na oplevering van het advies kan de wetgever de benodigde lagere wet- en regelgeving rondom de scenario's en de parameters opstellen. De commissie kan zich voorstellen dat voor dat doel de effecten van de scenario's, parameters en UFR op de verschillende wettelijke toepassingen door de wetgever inzichtelijk gemaakt en beoordeeld worden.»?

Antwoord 16 en 17

Ja, ik heb deze brief aan uw Kamer doorgeleid.

Vraag 18

Deelt u de opvatting dat de commissie parameters de wetgever hiermee adviseert de gevolgen van de scenariosets inzichtelijk te maken en te beoordelen voor ze de lagere wet en regelgeving omtrent de parameters maakt?

Antwoord 18

De commissie geeft aan dat een deel van de lagere regelgeving afhankelijk is van het advies van de commissie parameters, het gaat dan om de aanpassingen in artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Dit volgt ook uit het instellingsbesluit van de commissie. Zoals eerder aangegeven in mijn brief van 30 juni jl.<sup>7</sup> ben ik voornemens om wanneer het advies van de commissie aan mij wordt toegestuurd, de bijbehorende lagere regelgeving die daaruit volgt zo snel mogelijk openbaar te maken door middel van een voorhang bij beide Kamers. Hiermee kunnen de sector en decentrale sociale partners zo snel als mogelijk duidelijkheid krijgen over de bijbehorende conceptregelgeving. Hierbij merk ik in lijn met de commissie op, dat voor de beoordeling van de Wet toekomst pensioenen het advies van de commissie geen nadere inzichten biedt. Het advies van de commissie is gericht op de lagere wet- en regelgeving.

Vraag 19

Deelt u de mening dat daaruit kan worden geconcludeerd dat de economische scenariosets bekend moeten zijn – en de doorrekeningen – alvorens de regering de wetgeving kan afronden en de Tweede Kamer over de wetgeving kan stemmen?

Antwoord 19

Het advies van de commissie is ten behoeve van het opstellen van de lagere wet- en regelgeving, dit geeft de voorzitter van commissie ook aan in haar brief. Het is dus niet zo dat de Wet toekomst pensioenen afhankelijk is van het advies van de commissie parameters. De wetgever heeft als doel om een kader te scheppen waarbinnen evenwichtige uitkomsten mogelijk zijn, ongeacht de toegepaste scenariosets. Daarom hoeft niet gewacht te worden op het advies van de commissie. Het Besluit waarin het advies verwerkt zal worden, wordt voorgehangen bij uw Kamer. Als tijdens de voorhang blijkt dat

<sup>6</sup> CPB-notitie, Welvaartswinst van risicodeling in een collectief pensioencontract, 29 november 2018, pag. 11.

<sup>7</sup> Kamerstuk 32 043, nr. 590.



behoefte bestaat om aanvullende berekeningen uit te voeren, dan is dit mogelijk.

#### Vraag 20 en 21

Erkent u dat werkgevers die per 1 januari aanstaande een nieuwe pensioenregeling willen afsluiten dat nu niet kunnen omdat nog steeds niet bekend is welk fiscaal kader daarvoor gebruikt moet worden? En dat werkgevers aan nieuwe medewerkers daarom ook niet duidelijk kunnen zijn over de arbeidsvoorwaarden waaronder de werknemer wordt aangenomen?

Bent u bereid om dit probleem op te lossen door zo spoedig mogelijk formeel de datum van (mogelijke) inwerkingtreding door te schuiven, met bijvoorbeeld één jaar, om zo meer duidelijkheid te bieden? Zo nee, hoe vindt u dat werkgevers hiermee dan om moeten gaan?

#### Antwoord 20 en 21

De Tweede Kamer heeft sinds het voorjaar het wetsvoorstel toekomst pensioenen in behandeling en bepaalt daarin de tijd die het nodig heeft voor een zorgvuldige behandeling. Op 10, 12 en 19 oktober zijn een derde, vierde en vijfde wetgevingsoverleg ingepland. Het is uiteindelijk aan de Kamer om over te gaan tot plenaire behandeling. Daarin kan en wil ik niet treden. Vanuit mijn stelselverantwoordelijk wil ik echter duidelijkheid bieden aan de sector. Gegeven de zorgvuldige behandeling waar de Eerste Kamer ook aan hecht, acht ik het niet aannemelijk ook dit kalenderjaar nog tot afronding van de wetsbehandeling in de Eerste Kamer te komen. Het is daarom niet realistisch om te verwachten dat de Wet toekomst pensioenen op 1 januari 2023 inwerking zal treden.

De beoogde inwerkingtreding stel ik daarom bij. Het eerstvolgende veranderingmoment van wetgeving is 1 juli, daar sluit ik bij aan. Mijn streven is en blijft om het wetsvoorstel zo snel als mogelijk in werking te laten treden. Het wetsvoorstel biedt namelijk eerder perspectief op een koopkrachtiger pensioen, en ook de pensioenopbouw wordt persoonlijker en transparanter. Ook sluit het nieuwe pensioenstelsel beter aan op de veranderde arbeidsmarkt. Het wetsvoorstel biedt dus veel voordelen voor deelnemers en gepensioneerden.

Er is ook een zeer uitgebreid en zorgvuldig proces voorafgegaan voordat het wetsvoorstel aan de Kamer is geboden. Ik wijs daarbij ook op het pensioenakkoord, waar meerdere malen in de Kamer over gedebatteerd is, de internetconsultatie van de wetgeving, alle toetsen en adviezen, en het advies van de Raad van State. Ook zijn er veel pensioenfondsen en sociale partners die zich al hebben voorbereid en graag de stap zetten naar het nieuwe pensioenstelsel. Dat is in het belang van deelnemers en gepensioneerden.

De werkgever die een nieuwe pensioenregeling wil afsluiten per 1 januari 2023, zal zich dus nog moeten baseren op de huidige wetgeving.

#### Vraag 22

Klopt het dat het Vrijstellingsbesluit van 17 december 2021 (nr. 2021-0000185966) niet geldt voor de peildatum van 31 december 2022, uw successieve voorgangers gaven aan dat de uitwerking van het pensioenakkoord in combinatie met de uitzonderlijke economische omstandigheden (lees: de voortdurende ultra lage rente) voldoende aanleiding om gebruik te maken van de vrijstellingsbevoegdheid die artikel 142 Pensioenwet en artikel 137 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling?

#### Antwoord 22

Het klopt dat de vrijstellingsregeling van 17 december 2021<sup>8</sup> betrekking had op pensioenfondsen die per peildatum 31 december 2021 niet aan het (minimale) vereiste eigen vermogen voldeden. Om een vrijstelling te kunnen verlenen dient aan de voorwaarden in artikel 142 van de Pensioenwet te zijn voldaan. Er moet dus ieder jaar worden gezien of sprake is van een uitzon-

<sup>8</sup> Regeling van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 17 december 2021, nr. 2021-0000185966, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling vanwege aanpassing van de vrijstellingsregeling voor het jaar 2022, Staatscourant 2021, 50692.



derlijke economische omstandigheid waardoor een groot aantal fondsen niet kan voldoen aan het (minimale) vereiste eigen vermogen.

Vraag 23

Bent u voornemens om wederom gebruik te maken van de bevoegdheid op grond van beide genoemde artikelen? Kunt u in dat verband aangeven waar precies de uitzonderlijke omstandigheden zich voordoen die een dergelijk besluit rechtvaardigen en waar deze verschillen van de voorgaande jaren?

Antwoord 23

De Pensioenwet biedt mij, na overleg met de toezichthouder, de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen als sprake is van de voorwaarden in artikel 142 zoals in het vorige antwoord genoemd. Op dit moment gelden in mijn optiek uitzonderlijke economische omstandigheden, maar leidt dit er niet toe dat een groot aantal pensioenfondsen niet kan voldoen aan de financiële vereisten. Op basis van de huidige situatie zie ik daarom vooralsnog geen wettelijke grond om een vrijstellingsregeling te verlenen. Aan het einde van het jaar zal ik bezien of dit nog steeds zo is.

Vraag 24

Kan een dergelijke maatregel gelden voor een half jaar, te rekenen vanaf 1 januari 2023?

Antwoord 24

De huidige systematiek van herstelplannen gaat uit van een jaarlijkse cyclus. De dekkingsgraad op 31 december van enig jaar leidt eventueel tot maatregelen in het daarop volgende jaar. Aan het eind van dat jaar volgt weer een beoordeling van de dekkingsgraad. Door middel van de vrijstellingsregeling krijgen pensioenfondsen een extra jaar om te herstellen.

Vraag 25

Klopt het dat het transitie-FTK, volgens de huidige planning, pas ingaat op 1 januari 2023?

Antwoord 25

Het transitie-ftk is onderdeel van de Wet toekomst pensioenen en gebruik ervan is mogelijk als de Wtp in werking is getreden.

Vraag 26

Betekent dit dat pensioenfondsen die op peildatum 31 december 2022 voor de zesde keer een te lage dekkingsgraad hebben (onder Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV), maar boven 90%) een MVEV-korting moeten doorvoeren?

Antwoord 26

Als de Wtp niet in werking is getreden per 1 januari 2023 is dat inderdaad de uitwerking van het huidige financieel toetsingskader voor pensioenfondsen.

Vraag 27

Kunt u ook verduidelijken of de regel dat pensioenfondsen, met een intentie om in te varen, al bij een dekkingsgraad van minimaal 105% mogen indexeren ook in 2023 zal gelden, mocht het transitie Financieel Toetsingskader (FTK) niet per 1 januari 2023 ingaan? De tijdelijke regeling (9 juni 2022, Staatsblad 2022, 21), vervalt immers per 1 januari 2023.

Antwoord 27

Het klopt dat de tijdelijke regeling<sup>9</sup> per 1 januari 2023 vervalt. Deze zogenoemde indexatie-AMvB is op verzoek van de Kamer uitgewerkt. De leden Van Dijk (PvdA), Palland (CDA) en Ceder (CU) hebben een motie ingediend die breed door uw Kamer is aangenomen. De motie verzoekt de regels van het transitie-ftk naar voren te halen. In de motie is expliciete aandacht gevraagd voor nadrukkelijke waarborgen voor evenwichtig invaren en de

---

<sup>9</sup> Besluit van 7 juni 2022 tot wijziging van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met toeslag vanwege voorgenomen transitie, Staatsblad 2022, 211.

belangen van toekomstige generaties. In de indexatie-AMvB is daarom opgenomen dat pensioenfondsen die de intentie hebben om in te varen, vooruitlopend op inwerkingtreding van de Wtp gebruik kunnen maken van de versoepelde indexatieregels. Hiermee is dus nadrukkelijk een koppeling gelegd met een mate van zekerheid van invaren naar het nieuwe pensioenstelsel. De regeling staat toe dat in 2022 indexatiebesluiten worden genomen met betrekking tot een in 2022 en 2023 te verlenen indexatie. Pensioenfondsen die dit overwegen op basis van de indexatie-AMvB betrekken daarbij de mate van zekerheid dat het nieuwe pensioenstelsel er komt. Dit is een afweging die aan de fondsbesturen is.

Vraag 28

Bent u voornemens genoemde tijdelijke regeling te verlengen? Is het daardoor mogelijk dat pensioenfondsen twee keer van de tijdelijke maatregel gebruik kunnen maken; zo ja: kunt u aangeven of dit onevenwichtige gevolgen kan hebben, bijvoorbeeld onevenwichtig voor bepaalde generaties ten opzichte van andere generaties, doordat middelen voor toeslagen gebruikt worden die wellicht onder het nieuwe systeem anders ingezet zouden zijn?

Antwoord 28

Ik zie daar vooralsnog geen aanleiding toe. De indexatie-AMvB biedt de mogelijkheid om indexatie in 2023 te verlenen mits het besluit in 2022 wordt genomen. De versoepelde indexatieregels gelden ook in de Wet toekomst pensioenen. Zodra de Wet toekomst pensioenen is aangenomen kunnen pensioenfondsen gebruik maken van het transitie-ftk. De beoordeling of een indexatiebesluit evenwichtig is, ligt bij pensioenfondsbesturen. De kern van de vraag of gebruik gemaakt kan worden van de versoepelde regels is dat pensioenfondsen de intentie hebben om in te varen naar het nieuwe stelsel, juist omdat de motie waarop de AMvB gebaseerd vraagt om de link met het transitie-ftk en de daarin getroffen waarborgen.

Vraag 29

Wilt u deze vragen een voor een en voor het vervolg van het Wetgevingsoverleg pensioenen beantwoorden, zowel met het oog op zorgvuldige wetgeving alsook om duidelijkheid te geven aan de sector?

Antwoord 29

Een aantal vragen en antwoorden zijn samengevoegd vanwege de sterke samenhang in de vraagstelling en daarmee ook in de beantwoording.